

2. Eensaamheid

My vuurtjie en ek is op wag —
my vuurtjie en ek alleen;
die awend-ster
wink al van ver,
en die velde slaap omheen.

En stadigies sterwe die dag,
soos een in sy armoed verlaat,
ongesien, ongeag,
sonder suggie of lag, [praat.
waar niemand van weet of van

Nou bly die lug alom
in stil aanbidding staan —
geen tampende bel
wat die ure tel:
net die sterre wat kom en gaan.

Die osse, met koppe gebuie,
herkoue nog stil in die nag,
tot een vir een buk
en gaan lê by sy juk,
met 'n sug, ná die trek van die dag.

My vuurtjie is al wat nog leef
in die eindeloos ruim met my,
en sy stemmetjie dwaal
soos 'n deuntjie wat draal
om dae lank verby,

Om jonkheids blye môre
en laggies lank verlewe.
Dan voel ek 'n traan
in my oë staan
en ek fluister: „Heer, vergewe!“

Die slapende velde lê wyd,
en wyer die donkere see,
wat my vuurtjie en my
vanawend skei
van die wêreld se vreug en wee;

Ek weet daar's fees vanaand
in menig verligte saal,
maar geeneen wat my mis
by die dans en die dis —
'n balling vergeet en verdwaal.

Maar al is ek, ver van die skaar
in eensaamheids-woning getrede,
ek voel my soos een
met die Heer alleen —
'n kind aan Sy boesem tevrede.

J. F. E. Celliers (1865—)

§ 19

Die Steigerungsstufen — Die Trappe van Vergelyking

Die drei Steigerungsstufen im Afr. sind:

- a) der Positiv oder die Grundstufe (die stellende trap): My vriend het 'n ryk oom.
- b) der Komparativ oder die Mehrstufe (die vergrotende trap): My vriend het 'n ryker oom.
- c) der Superlativ oder die Meiststufe (die oortreffende trap): My vriend het die rykste oom.

1. Bildung der Steigerungsstufen

- a) Der Komparativ wird mittels **-(e)r** und der Superlativ mittels **-ste** gebildet: vlytig — vlytiger — vlytigste; groot — groter — grootste;
- b) Der Komparativ der Adj. auf **d, f, u, g** wird mit denselben Veränderungen wie die Beugungsform der Adj. gebildet: breed — breër, grof — growwer, droog — droër, ru — ruër (ruwer);
- c) Adj. auf **-r** bilden den Komparativ auf **-der**: bitter — bitterder — bitterste; ver — verder — verste; suur — suurder — suurste.
- d) Adj. auf **-s** fügen im Superlativ die volle Endung **-ste** hinzu: dwaas — dwaser — dwaasste; juis — juister — juisste; wys — wyser — wysste.
- e) Bei einzelnen mehrsilbigen Adj. sowie bei den adjektivisch gebrauchten 2. Part. werden die Steigerungsstufen mit **meer, mees** und **minder, mins** umschrieben: tevrede — meer tevrede — mees tevrede; bekrompe — minder bekrompe — mins bekrompe.

2. Unregelmäßige Steigerungen

Positiv	Komparativ	Superlativ
baie (veel)	meer	meeste
bietjie (min)	minder	minste
goed	beter	beste
laat	later	laaste
kwaad	kwater (kwaaiër)	kwaadste (kwaaieste)
nuwe (nuut)	nuwer (nuter) ¹⁾	nuutste
vroeg	vroeër (eerder)	vroegste (eerste)
ru	ruer (ruwer)	ruuste
na	nader	naaste
siek	sieker (erger)	siekste (ergste)

Anm.: (i) Einzelne Adj. besitzen keine Steigerungsmöglichkeiten:

- a) Stoffadjektive: silwer, koper, marmar, goue, sowie die Adj. regter und linker;
- b) zusammengesetzte Adj., die bereits einen Vergleich in sich einschließen: yskoud, spekvat, brandarm.

- (ii) Folgende Adverbien und Präp. können adjekt. gebraucht werden, jedoch nur im Superlativ: voor — voorste, agter — agterste, binne — binneste, buite — buitenste, bo — boonste, middel — middelste, onder — onderste, uit — uiterste, op — opperste: Die onderste verdieping van die huis. Hy het sy uiterste krag gebruik.

¹⁾ Nuter kommt selten vor: My motorkar is 'n nuwer model, al is u kar ook nuter as myne. In dieser Satzbildung hat nuwer die Bedeutung von moderner und nuter von ungebrauchter. Dieser Gebrauch ist jedoch willkürlich.

Man beachte besonders:

- a) Während im Dt. der Komparativ zum Vergleich zweier Personen oder Gegenstände gebraucht wird, kommt im Afr. in diesem Fall der Superlativ vor: Das **jüngere** der beiden Kinder — Die **jongste** van die twee kinders. Von uns beiden ist er der **ältere** — Van ons twee is hy die **oudste**. Das **Innere** der Kirche ist schön — Die **binneste** van die kerk is baie mooi.
- b) Nach einem Komparativ wird im Dt. stets **als**, im Afr. **dan** oder **as** gebraucht: Hy is groter **as** sy vader. **Dan** wird gebraucht, wenn bereits **as** im Satz vorkommt: Goethe word meer bewonder **as** digter **dan** **as** staatsman.
- c) Der adverbiale Superlativ wird wie im Dt. durch **die** + Superl. gebildet: Die soetste druiwe hang die hoogste (Die süßesten Trauben hängen am höchsten).
- d) Der absolute Superlativ beschränkt sich mehr noch als im Dt. auf vereinzelte Fälle: Die nood is op sy hoogste (Die Not ist am höchsten). Sy enigste kind (Sein einziges Kind) u. a.

Übungen — Oefeninge

a) Setze die passenden Steigerungsformen der Adjektive ein!

1. Ons buurman is 'n (ou) man, maar my oom is nog (ou).
2. Die klip is (hard), yster is (hard) en die diamant is die (hard).
3. Hierdie perd is (groot) as die os, maar die bul is die (groot).
4. Die Drakensberge is die (mooi) en die (hoog) berge van Suid-Afrika.
5. Die klaswerk wat ons gekry het, is die (moeilik) wat ons ooit gehad het.
6. Die kole uit die Transvaal is (goed) as die uit Rhodesië, maar die uit Natal is die (goed).
7. Die Engelse oorlogskip is 'n (nuwe) model, maar die Duitse is die (nuwe).
8. Die pote van die springbok is (dun) as die van die koedoe.
9. Hierdie ferweel is die (sag) en daardie linne die (grof) wat ek ooit gesien het.
10. Die lewe, skrywe Schiller, is nie die (hoog) goed nie.

b) Gib die Steigerungsstufen der im nachfolgenden Befestück vorhandenen Adjektive!

Recepte — Leesoefeninge

1. Durban

Die donkergroen kustreek van Natal, waarlangs die warm stroom van die Mosambiek vloei, met 'n heerlike klimaat, soel soos dié van die sub-trope, is ryklik deur die natuur geseën met gawes wat vakansiegangers van heinde en ver aanlok. Dat hierdie natuurlike aantreklikhede, verhoog deur moderne aangeleenthede, deur die volk van Suid-Afrika erken en gewaardeer word, blyk duidelik uit die groot aantal besoekers wat van die een end van die jaar tot die ander van alle, selfs verafgeleë dele van die land daarheen toestroom.

Die ware vakansiegees heers natuurlik op die strand self, winter of somer, die toneel verander nooit nie. Die onafgebroke reeks moderne hotelle wat die Marine Parade versier, is nooit leeg nie, en tussen die glimmende wit portale en die strand beweeg daar gedurig 'n stroom besoekers in wit flenniepakke of vrolikgekleurde baaikostuums wat die verfrissende en opwekkende uitwerking van die see ten volle geniet.

Die begeerte om in die water te spring, is seker nooit meer spontaan nie as wanneer 'n mens vanaf die ruime promenade met sy lang ry plesiermotors en die aantalle vakansiegangers wat hulle luilekkerlewe so duidelik geniet, die eerste gesig kry op die skuimende branders, wat vrolik en onstuimig voortrol tot byna aan die voete van diegene wat van die uiters gemaklike dekstoele gebruik maak. Die golfryery op Durban is 'n gesondheidskuur op sigself, en 'n mens sien talle wat hierdie kuns met die grootste behendigheid beoefen, wat in dolle vaart op die kruin van die branders oorwinnend heenvaar.

Alhoewel Durban soveel roem as seestrand verwerf het, is sy belangrike naam as een van die hoofstede van die Unie grootliks te danke aan die uitmuntende natuurlike baai, wat 'n moderne en ruime hawe uitmaak. Die kolossale steenkoolopslagplek op die Bluff waar duisende ton steenkool in die skepe ingelaai word, die werksaamhede in die walvisstasie daar naby, die onafgebroke bedrywigheid by die kaaie, nie sleepbote wat heen en weer vaar, die enorme droogdok, een van die grootste in die Suidelike Halfrond, en die grootste graansuier in Suid-Afrika, dit is almal kenmerke van die Durbanse hawe wat die besoeker bekoor.

Behalwe sy betekenis as seehawe egter, besit die baai 'n menigte aantreklikhede vir die vakansieganger. Op openbare vakansiedae en gedurende die naweke neem baie van die inwoners die geleentheid te baat om hulle op hierdie mooi stuk water te vermaak en dan is die

baai inderdaad 'n vakansietoneel. Sneeuwit seile gly statig oor die woelende water, waarteen die skoorstene en grys kante van die groot skepe sterk vertoon; klein roeiboortjies krioel ewe parmantig tussen die yslike ladingskepe deur; netjiese motorbote vaar heen en weer met vrolike klompe piekniekgangers wat op pad is na Salisbury-eiland. So span die strand, stad en baai saam om Durban inderdaad 'n paradys aan die see te maak.

Uit „Die Huisgenoot“

2. See-Sonnette

I.

Stilsterwend sink 'n glorievolle dag
Weg in die bloute van die oseaan,
So rustig soos 'n droom, so groots van prag,
Dat see en lugte in aanbidding staan.

Soos verre bosse aan die horison,
Lyk wolke wat daar opkom uit die see.
Daaragter daal die grote ronde son
Soos in 'n graf van diep-besielde vree.

O Liefste, heilig is Herinnering,
En elke aand sal on vergeetlik bly,
Wat my opnuut my liefde lief laat kry;
Opnuut die droom van skone lewe bring:
Die oseaan van diep gevoel waarin
'k Myself verloor en spraakloos vreugde win.

II.

O magtige oseaan, jy wydgestrekte,
Omsirkeld deur die ongemetenheid,
Diep in jou boesem rus die onontdekte;
Alleen jou swaar gehyg verneem die tyd.

O nooitvermoeide see wat immer-woelend,
Getye reël na gange van die maan
En op die storm se stem onstuimig spoelend,
Jou branders op die rotse stukkend slaan!

O ewige deining van die Grote en Magtige!
So dein die breed sterk stroom van volle lewe
In my klein hart. Ek nietigste kristal,

Ek mag ook speel met glans van die ewig-pragtige.
Die skepping het ook my sy doel gegewe:
Een polsslag in die ritme van die Heelal!

Th. Wassenaar (1892—)

§ 20

Das Zahlwort — Die Telwoord

A. Einteilung der Zahlwörter — Indeling van die Telwoorde

Die Zahlwörter teilen sich ein in Grundzahlen (*numeralia cardinalia*) — Hooftelwoorde, und Ordnungszahlen (*numeralia ordinalia*) — Rangtelwoorde. Sie sind entweder bestimmt (bepaald) oder unbestimmt (onbepaald).

1. Grundzahlen — Hooftelwoorde:

- a) bestimmte (bepaalde): een, twee, ses, twintig, honderd, nul usw.
- b) unbestimmte (onbepaalde): baie, veel, sommige, enige, party, 'n klomp, 'n span usw.

2. Ordnungszahlen — Rangtelwoorde:

- a) bestimmte (bepaalde): eerste, tweede, sesde, twintigste, honderdste usw.
- b) unbestimmte (onbepaalde): die hoeveelste, die soveelste, die middelste, die laaste usw.

Bestimmte Grundzahlen Bepaalde hooftelwoorde

- 1 een
- 2 twee
- 3 drie
- 4 vier
- 5 vyf
- 6 ses
- 7 sewe
- 8 ag (agt)
- 9 nege (neë)
- 10 tien
- 11 elf
- 12 twaalf
- 13 dertien

Bestimmte Ordnungszahlen Bepaalde rangtelwoorde

- eerste
- tweede
- derde
- vierde
- vyfde
- sesde
- sewende
- agste
- negende (neënde)
- tiende
- elfde
- twaalfde
- dertiende

14 veertien	veertiende
15 vyftien	vyftiende
16 sestien	sestiende
17 sewe(n)tien	sewe(n)tiende
18 agtien	agtiende
19 nege(n)tien (neë(n)tien)	nege(n)tiende (neë(n)tiende)
20 twintig	twintigste
21 een-en-twintig	een-en-twintigste
22 twee-en-twintig	twee-en-twintigste
29 neën-en-twintig	neën-en-twintigste
30 dertig	dertigste
40 veertig	veertigste
50 vyftig	vyftigste
60 sestig	sestigste
70 sewe(n)tig	sewe(n)tigste
80 tagtig (taggentig)	tagtigste (taggentigste)
90 neëntig (negentig)	neëntigste (negentigste)
99 neën-en-neëntig	neën-en-neëntigste
100 honderd	honderdste
101 honderd-en-een	honderd-en-eerste
200 tweehonderd	tweehonderdste
1000 duisend	duisendste
1001 duisend-en-een	duisend-en-eerste
2000 tweeduisend	tweeduisendste
1000000 miljoen	miljoenste

c) Die onbestimmten Zahlwörter — Die onbepaalde Telwoorden

Außer den oben erwähnten werden noch eine Reihe von Subst. als unbestimmte Hauptzahlen gebraucht: party — einige, 'n klomp — eine Anzahl, 'n dosyn — ein Duzend, 'n span, 'n paar, 'n trop, 'n stuk of wat u. a.

Ann.: (i) Die bestimmten Hauptzahlen sowie die Bruchzahlen und deren Plurale können als Subst. gebraucht werden: 'n miljoen mark, 'n duisend boompies, honderde arbeidsloses. Twee-derdes van die oes is vernietig. Twee ene en drie sesse vorm die getal 11666. (Man merke auch: tientalle, honderdtalle usw.: Drie honderdtalle, twee tientalle en vyf eenhede vorm die getal 325.)

(ii) Albei (auch: beide), halwe, geen sind ebenfalls bestimmte Grundzahlen. Half wird stets definiert, daher halwe. Das Subst. von half ist helfte. Zu beachten ist die Stellung des Artikels in folgenden Sätzen: Albei die boeke het ek gelees. Die beide boeke het ek gelees.

B. Bildung der Zahlwörter — Vorming van die Telwoorde

- a) Mit Ausnahme von eerste (erste) und agste (achtste) werden die Ordnungszahlen bis neunzehn (negentien) von den Grundzahlen mittels -de gebildet, von zwanzig (twintig) an wird -ste an die Grundzahl gefügt: vyf — vyfde, dertig — dertigste.
- b) Von Zahlwörtern werden gebildet:
 1. Die Adverbien der Zeit und Menge auf -maal oder -keer (Wiederholungszahlen): eenmaal, vyfmaal, menigmaal, seskeer, tienkeer;
 2. Die Subst. und Adv. auf -voud und die Adj. auf -voudig oder -vuldig (Bervielfältigungszahlen): Die meervoud, menigvoud, 'n drievoudige verbond, veelvuldige verpligtings, menigvuldige skuldenaars.
 3. Die Adj. auf -hande und -lei (Gattungszahlen): allerhande redene, tweërlei oordele;
- c) Die Teilungs- oder Bruchzahlen sind den Ordnungszahlen gleich (außer half, helfte und kwart): 'n Vierde (deel) van die appel. 'n Tiende (deel) van die som. Die barometer staan dertig punt vyf bo vriespunt. Dis sesuur vyftien voormiddag oder Dis kwart oor ses v. m.¹⁾.

Ann.: (i) Die unbestimmte Grundzahl veel wird nur wenig gebraucht. Im allgemeinen tritt dafür baie ein. Veel wird in bestimmten Redensarten angewandt: te veel, veels geluk, veels te veel usw.

(ii) Wie im Dt. kann z. B. 1532 gelesen und geschrieben werden: (een) duisend vyfhonderd twee-en-dertig oder: vyftienhonderd twee-endertig.

(iii) Wie aus obigem ersichtlich, werden vyftienhonderd oder vyfhonderd usw. in einem Wort, jedoch twee duisend, vier miljoen usw. in zwei Worten geschrieben, wenn man die einzelnen Tausende usw. besonders angeben will.

(iv) Das Zahlwort Jahrhundert heißt im Afr. eeu (kommt auch als jaarhonderd vor). Die Ableitungen sind ewig (ewig), ewigheid (Ewigkeit).

C. Die vier Hauptrechnungsformeln — Die vier Hoofbewerkinge

1. Addition — Optelling: Die optelsom $4 + 6 = 10$. Vier en (plus) ses is tien; die som is 10.
2. Subtraktion — Aftrekking: Die aftreksom $9 - 2 = 7$. Nege min twee is sewe; die verskil is 7.

¹⁾ Nach engl. Muster werden die Bruchzahlen im Afr. nicht mit Komma, sondern mit Punkt gelesen. Die Zeit vormiddag und namiddag (a. m. = ante meridiem und p. m. = post meridiem) wird gewöhnlich v. m. (voormiddag) und n. m. (namiddag) geschrieben.

3. **Multiplikation — Vermenigvuldiging:** $4 \times 4 = 16$. Vier maal vier is sestien; die uitslag is 16.
4. **Division — Deling:** $12 : 3 = 4$. Twaalf gedeel deur drie is vier; 12 is dus deelbaar deur 3. Die kwosiënt is 4; 13 gedeel deur 3 is 4, maar daar bly 1 oor; 3 gaan dus nie in 13 in nie. Die oorskot is 1.

D. Weitere Rechnungsformeln und Bruchzahlen **Verdere rekenkundige Terme en Breuke**

- a) 5^3 ; die derde mag van vyf is honderd-vyf-en-twintig (Die dritte Potenz von 5 ist 125).
 $\sqrt{81} = 9$; die wortel van een-en-tagtig is nege (Die Wurzel von 81 ist 9).

- b) **Einfache Bruchzahlen — Gewone breuke:**

$\frac{1}{2}$ een halwe	ein halb
$\frac{1}{3}$ een derde	ein Drittel
$\frac{1}{4}$ een kwart	ein Viertel
$\frac{4}{8}$ vier agstes	vier Achtel
$\frac{31}{5}$ drie en een vyfde	drei ein Fünftel

$\frac{22}{3} + \frac{35}{6} = \frac{63}{6}$; Twee en twee derdes plus drie en vyf sesdes is ses en drie sesdes (Zwei zwei Drittel plus drei fünf Sechstel sind sechs drei Sechstel.)

Übungen — Oefeninge

- a) Les und übersehe!

Tydindeling

Daar is sewe dae in die week. Die dae van die week is: Sondag, Maandag, Dinsdag, Woensdag, Donderdag, Vrydag en Saterdag. — Een dag het 24 ure, 60 minute maak 1 uur en 60 sekondes maak 1 minuut. — Die dag begin met dagbreek, dan volg die oggend of môre, dan die voormiddag, dan die middag, dan volg die namiddag, dan die aand met sononder en dan die nag. — Ons sê ook: doovoordag, smôrens, sonop, smiddags (middae), saans en snags.

Vandag, gister, môre en oormôre is 4 verskillende dae. Ons sê ook eergister, naaseergister en naasoormôre. — In 'n maand is daar 30 of 31 dae. Daar is maande, wat 30 dae en ander wat 31 dae tel. — Februarie het net 28 dae; in 'n skrikkeljaar het Februarie nog 1 dag meer. — In 'n maand is dus 4 volle weke en 'n paar dae. — Daar is 12 maande in die jaar. — Die maande van die jaar noem ons: Januarie, Februarie, Maart, April, Mei, Junie, Julie, Augustus, Sep-

tember, Oktober, November, Desember. — In 'n gewone jaar is daar 365 dae, in 'n skrikkeljaar 366 dae. Dit maak omtrent 52 weke.

Ons deel ook nog die jaar in jaargetye in. Daar is 4 jaargetye: die lente, die somer, die herfs en die winter. In Suid-Afrika val die jaargetye anders as in Europa. Hulle is nie so vas afgebaken nie. — Die lentemaande is September, Oktober, November; die somermaande Desember, Januarie, Februarie; die herfsmaande Maart, April, Mei en die wintermaande Junie, Julie en Augustus. 'n Tydperk van 100 jaar noem ons 'n eeu (jaarhonderd). Wat deur geen tyd beperk is nie, noem ons ewig.

Beachte die Antwoorde:

Watter maand is die kortste? — **Dis** Februarie.

Welcher Monat ist der kürzeste? — **Der** Februar.

In watter maand lê Kersmis? — **In** Desember.

In welchem Monat ist Weihnachten? — **Im** Dezember.

b) Schreibe die Zahlen in Worten!

1. Gee my asseblief $\frac{1}{2}$ pond botter.
2. Hy het $\frac{1}{3}$ van die skuld betaal.
3. Dit is $\frac{1}{4}$ van die appel.
4. Dis maar net $\frac{1}{5}$ van die boek.
5. 'n Pennie is $\frac{1}{12}$ van 1 sjieling.
6. Ons kan $\frac{1}{10}$ van die volk as werkloos reken.
7. Die dag is $\frac{1}{365}$ van die jaar.
8. 10 meter is $\frac{10}{1000}$ van 1 kilometer.
9. Die treinafstand tussen Pretoria en Kaapstad bedra 1001 myl.
10. Die laaste trein vertrek vanaand om 11,45 uur.

c) Übersetze und schreibe die Zahlen in Worten!

1. Die Union wurde am 1. Mai 1910 gegründet.
2. Dinsdag fällt auf den 16. Dezember.
3. Die Größe der Union von Südafrika beträgt 471 917 engl. Quadratmeilen.
4. Die weiße Bevölkerung Südafrikas betrug 1931 etwa 1 828 175 Köpfe.
5. Die Hugenotten sind im Jahr 1688 zum Kap gekommen.
6. Der Farmer besitzt 900 Morgen Ackerland, 250 Ochsen und 8173 Schafe.
7. Das Haus kostet 1341 Pfund.
8. Ich bin am 19. Juni 1930 zum zweitenmal nach Südafrika gereist.
9. Es ist jetzt 6 Uhr und 8 Minuten.
10. Es fehlen noch 52 Minuten bis 7 Uhr.

d) Zeitvertreib — Tydverdryf!

1. Skryf die syfers van een tot nege op 'n ry en laat die agt uit. Vra nou aan iemand, aan wie jy dit wys, van watter syfer hy die meeste hou. Veronderstel nou hy sê „ses“. Kyk wat uitkom as 'n mens dit met vier-en-vyftig vermenigvuldig:

$$\begin{array}{r}
 1\ 2\ 3\ 4\ 5\ 6\ 7\ 9 \\
 5\ 4 \\
 \hline
 4\ 9\ 3\ 8\ 2\ 7\ 1\ 6 \\
 6\ 1\ 7\ 2\ 8\ 3\ 9\ 5 \\
 \hline
 6\ 6\ 6\ 6\ 6\ 6\ 6\ 6
 \end{array}$$

Veronderstel nou hy het „vier“ gesê, dan kan 'n mens maak dat dit alles op 4 uitkom deur die syfers met ses-en-dertig te vermenigvuldig, d.w.s. met viermaal nege. As hy „vyf“ sê, vermenigvuldig 'n mens dit met vyf-en-veertig, d.w.s. vyfmaal nege; vir drie met sewe-en-twintig ens.

2. Hoe lank duur dit voor die sonlig die aarde bereik?
Lig neem 499 sekondes, of 8 minute en 19 sekondes, om van die son na die aarde te kom.
3. Wat beteken MDCCCXCVIII?
Dit beteken agtienhonderd agt-en-neëntig.

e) Übersetze ins Afrikaans!

Die Zeit
(volkstümlich)

Behn Jahr — ein Kind,	Sechzig Jahr — geht's Alter an,
Zwanzig Jahr — ein Jüngling,	Siebzig Jahr — ein Greis,
Dreißig Jahr — ein Mann,	Achtzig Jahr — Schneeweiß,
Bierzig Jahre — wohlgetan,	Neunzig Jahr — ein Kinderspott,
Fünfzig Jahre — stillestahn,	Hundert Jahr — Gnab' dir Gott!

Seftiude — Leesoeeninge

1. Die sewe Wonders van die Wêreld

Die eerste was 'n reusagtige standbeeld van geelkoper op Rhodes gewy aan die son. Die oprigting daarvan het 12 jaar geduur, en het 300 Talente (omtrent £ 97) gekos. Dit was 70 voorarm lengtes hoog en het regstreeks oor die hawe gestaan. Die duime van die beeld was so groot dat 'n man dit nie met beide arms kon omvat nie, en die bene was so ver uit mekaar gesprei dat skepe van betreklike grootte

daartussen deur kon vaar. In die linkerhand was 'n vuurtoring en in die regterhand 'n spies, oënskynlik gereed om na indringers gegooi te word. 50 jaar ná die oprigting is die val van die standbeeld veroorsaak deur 'n aardbewing, en omtrent 9 eeu daarna het 'n Jood die metaal gekoop en dit op 900 kamele weggevoer.

Die tweede: Die piramides van Egipte, waarvan 3 nog staan. Die een het 'n fondament van 650 voet in vierkant, en is 500 voet hoog. Dit is van groot klippe, waarvan die kleinste 30 voet hoog is, gebou. 360 000 man het 20 jaar lank daaraan gebou. Die ander 2 is 'n bietjie kleiner. Sommige beweer dat die Israeliete dit gedurende hul gevangenskap gebou het.

Die derde: Die mure om Babilon, gebou deur Koningin Semiramis. Die 4 mure het 'n vierkant gevorm, 60 myl in omtrek, 200 voet hoog en 50 voet wyd, sodat 6 waens langs mekaar daarop kon ry.

Die vierde: Die tempel van Diana in Ephesus. Dit was met onskatbare rykdomme versier. Alhoewel die hele Asië gehelp het, het die bou daarvan 250 jaar geduur. 127 koninge het dit gebou, en daarom was die tempel self op 127 pilare van mooi marmer van Paros gebou. Elke pilaar was 60 voet hoog. Die beeld van die godin was van ebbenhout, die balke en deure van sederhout en al die ander houtwerk van sipreshout gemaak. Op dieselfde dag van die geboorte van Alexander die Grote, 110 jare ná die oprigting, is dit deur Erostratus verbrand.

Die vyfde: Die koninklike paleis van Kyros, Koning van Medië, gebou deur Memnon, wat nie omgee het wat dit sou kos nie. Dit word selfs gesê dat hy die klippe met goud gesement het.

Die sesde: Die standbeeld van Zeus Olympos op Olympia. Dit was majestueus van ivoor gemaak en uitgegraveer deur die kunstenaar Phidias.

Die sewende: Die mausoleum of praalgraf van Mausolus, Koning van Karië, gebou van mooi marmer deur sy Koningin Artemisia. Dit was 63 voet lank, 400 in omtrek en 65 hoog. Uit „Die Huisgenoot“

2. Besit en Gebruik

Jou krag beteken niks: 'n perd het meer as jy,
Maar jy kan dit gebruik om hom te tem en ry.
En jou geduld is niks: 'n donkie 't meer as jy,
Maar jy kan dit gebruik wanneer jy met hom ry.
Jou kennis is ook niks: 'n boek het meer as jy,
Maar jy kan dit gebruik om meer nog by te kry.

Ervaring dan? 'n Swerweling het daarvan meer as jy,
 Maar jy kan dit gebruik om swerflingskap te my.
 Bekwaamheid? Daar is mense meer bekwaam as jy,
 Wat graag vir hul bekwaamheid 'n lewenstog sou kry.
Besit van gawe nie, maar die *gebruik* daarvan
 Gee aanspraak op die naam van 'n begaafde man.

C. J. Langenhoven (1873—1932)

§ 21

Das Adverb — Die Bywoord

Das Adverb oder Umstandswort lehnt sich zur näheren Bestimmung an ein Verbum, ein Adjektiv, ein Zahlwort oder auch an ein anderes Adverb an. Je nach der Art ihrer Funktion werden sie eingeteilt in:

A. Adverbien der Zeit — Bywoorde van Tyd

Sie deuten an, wann die Handlung stattfindet: Die kinders speel **party-maal** met die bal.

môre (morgen)	so nou en dan, dan en	gou (schnell)
vanmôre (heute morgen)	wan (dann und wann)	eertyds (früher)
vandag (heute)	selde (selten)	aanstons, aans (sofort)
vanaand (heute abend)	vroeg (früh)	betyds (beizeiten)
vanjaar (in diesem Jahr)	gedurig (stets)	eendag (eines Tages)
gister (gestern)	immer (immer)	eindelik (endlich)
altyd, altoos (immer)	nou (jetzt)	ten laaste (zuletzt)
nooit (niemals)	soms (manchmal)	partymaal (manchmal)
daaglik, daeliks (täglich)	weldra (bald)	eenkeer (einmal)
dikwels (oft)	soëwe (soeben)	tweekeer (zweimal)
[lich]	laat (spät)	uſw.

B. Adverbien des Ortes — Bywoorde van Plek of Plaas

Sie deuten an, wo die Handlung stattfindet: Die kinders speel **buite**.

hier (hier)	oor (über)	bo (oben)
hiernatoe (hierher)	voorwaarts (vorwärts)	buite (draußen)
soontoe (dorthin)	oral(s) (überall)	agter (hinten)
daar (dort, da)	nêrens (nirgend)	bymekaar (beieinander)
daarheen (dahin)	êrens (irgendwo)	naby (nahe)
waar (wo)	rondom (rundum)	onder (unter)
saam (zusammen)	weg (weg)	ver (weit) uſw.

C. Adverbien des Grades und des Modus Bywoorde van Graad en Modaliteit

Sie deuten an, in welchem Grad eine Eigenschaft vorhanden ist oder Ursache, Mittel, Zweck, Bedingung usw. der Handlung: My moeder is baie siek. Dit is te erg.

baie (sehr)	buitengewoon (außer-	sels (selbst)
bra (sehr, eigentlich)	ordentlich)	terloops (zwischenbüch)
hoogs (höchst, sehr)	amper (beinahe)	skaars (selten)
te (zu)	byna (beinahe)	uiters (äußerst)
besonder (besonders)	nouliks (kaum)	deur-en-deur (büch)
	geensins (keinesfalls)	und büch) usw.

D. Adverbien der Art und Weise — Bywoorde van Wyse

Sie deuten an, wie die Handlung stattfindet: Die wa loop stadig. Die son skyn helder.

mooi (schön)	gou (schnell)	gaaf (tüchtig, nett)
goed (gut)	stadig (langsam)	slim (klug)
innig (innig)	saggies (zart, langsam)	stilletjies (still, leise)
moeilik (mühsam)	fluks (schnell, flink)	blindelings (blindlings)
verkeerd (verkehrt)	duidelik (deutlich)	anders (anders) usw.

Ann.: (i) Die Abb. (hauptsächlich des Modus und Grades), welche die reine Form eines Adj. haben, können in derselben Weise gesteigert werden wie die Adj.: Die lamp brand helder. Die motorkar ry flukser.

(ii) Zu beachten sind folgende unregelmäßigen Steigerungsformen:

agter	verder agter	die agterste
dikwels	meer, meermale	die meeste
goed, wel	beter	die beste
graag	liewer(s)	liefs, liewerste, graagste
naby	nader(by)	die naaste(by)
selde	minder	die minste
sleg, erg	erger (slegter)	die ergste (die slegste)
vroeg	eerder, vroeër	die eerste, die vroegste

(iii) (a) Viele Wörter auf -lik (-liks) sind wirkliche Adj. und werden in derselben Form auch als Abb. gebraucht. Der Unterschied ist nur aus der Satzstellung ersichtlich: Ons gaan jaarliks (Abb.) in die bosveld bokke skiet. Die jaarlikse (Adj.) mark moet nog plaas vind.

(b) Um die adverb. Eigenschaft eines Wortes, das zur Bestimmung eines Adj. dient, hervortreten zu lassen, kann stets die Bildung auf -lik gebraucht werden: Die man praat waar. — Hy het waarlik 'n mooi toespraak gehou.

Übungen — Oefeninge

a) Bilde kurze Sätze mit folgenden Adverbien!

môre — altoos — daeliks — so nou en dan — gedurig — soms — soêwe — eertyds — eidelik — partymaal — daarheen — saam — nêrens — agter — fluks — ver — besonder — amper — innig — skaars — moeilik — uitera — bymekaar — selde — bo.

b) Übersetze ins Afr. und unterstreiche sämtliche Adverbien!

Berlin ist die Hauptstadt des Deutschen Reiches. — Die Druckerei ist die beste und modernste in Deutschland. — Dieses Geschäft ist unlängst in eine Aktiengesellschaft mit beschränkter Haftung umgewandelt worden. — Allen Afrikanern reichen wir die Bruderhand. — Stühle und Tische stehen auf der Veranda. — Biete Onkel Johann einen Stuhl an. — Die Wochenzeitung bringt regelmäßig Berichte aus Südafrika. — Die Spanier und die Portugiesen sind tüchtige Seefahrer gewesen. — Zur Dingaansstagsfeier waren viele Farmer mit ihren Ochsenwagen gekommen. — Gute Bücher sind die besten Freunde in trüben Stunden. — Die Soldaten haben die Helme zum Gebet abgenommen. — Die Gräber der Gefallenen sind stets mit Blumen geschmückt. — Im Dorf gibt es zwei Schmiede, einen Tischler und drei Schuster. — Unsere Schule besitzt einen Rektor, vier Lehrer und zwei Lehrerinnen. — Das Jahr umfaßt 52 Wochen. — Das Haus hat 1373 Pfund gekostet. — Zwei Hufe meines Pferdes müssen neue Eisen erhalten. — Die Vertretung der Stadt zählt zwei Bürgermeister, drei Stadtschreiber, einen Polizeihauptmann und 20 Stadtverordnete. Zu den letzteren gehören 17 Männer und 3 Frauen. — Die Bürger des Landes haben nicht nur Rechte, sondern auch Pflichten. — Das Mädchen hat sein Mäntelchen in der Schule vergessen. — In dem Zimmer befinden sich 2 Tische, 6 Stühle und 1 Schränkchen. — In der Anrichte stehen 6 Tellerchen und 6 Becherchen. — Mein Nachbar ist in den Diebstahl verwickelt. — Der Vorsitzende wird seinen eingenommenen Standpunkt nicht verlassen. — Dieser Weg durchquert eine wilde und wüste Gegend. — Das gebrochene Rad muß zum Wagenbauer gebracht werden. — Der Geschäftsinhaber hat seinen Büroangestellten von ganzem Herzen ein glückliches und erfolgreiches Jahr gewünscht. — Mein Kraftwagen ist ein neueres Modell, obwohl dein Wagen noch ungebrauchter als der meine ist. — Das oberste Stockwerk des Hauses steht leer. — Die beiden untersten Zimmer sind bereits vermietet worden. — Ein Zehntel der Ernte und ein Fünftel der Schafherde sind durch Hagel und Dürre vernichtet worden. — Nirgends schlägt das Glöckchen schöner als zu Hause.

Bevestigings — Leesoefeninge

1. 'n Praatjie

- Môre, Koos, wat maak jy hier op die stasie?
- Môre, Piet, ek wil 'n kaartjie hê na Pretoria.
- Wil jy 'n tweedeklas-kaartjie hê?
- Nee, ek wil 'n retoerkaartjie eerste klas hê, ek moet môre-aand in Pretoria wees.
- Wil jy oor Johannesburg of oor Bloemfontein ry?
- Ek dink dis die beste om oor Johannesburg te ry.
- Net soos jy verkies. In die prys is daar nie 'n groot verskil nie.
- Wat kos so 'n retoerkaartjie?
- Dit kos eerste klas £ 5/10/- (Vyf pond tien).
- Jy was seker al in Pretoria? Dis die moeite wêrd om die administratiewe hoofstad van die Unie te besoek.
- Nee, Piet, dis die eerste maal dat ek soontoe ry.
- Moenie vergeet om die Uniegebou te besoek nie; vernaamlik in die aand is dit 'n mooi gesig van die hoogte, om al die verligte vensters en die lanternligte in die strate te sien.
- Ek kuier by 'n vriend wat net onderkant die Uniegebou woon.
- Die hartjie van die hoofstad is sonder twyfel die ou kerkplein. Daar sien jy eenkant die ou Transvaalse Parlementsgebou, toe Volksraad genoem, anderkant die Geregshof en die nuwe Reserwebankgebou.
- Maar vertel my Piet, hoe kom 'n mens van die stasie na die verafgeleë Uniegebou?
- Daar is busse wat van die stasie soontoe ry. Pas net op dat jy in die regte een inklim.
- Vergeet nie om die groot dieretuin te gaan besoek nie.
- Seker nie. Ek het gelees, daar is baie mooi leeus, tigers, kameelperde, renosters, asook al die verskillende soorte bokke wat ons in Suid-Afrika het.
- Daar is wel baie rytuie, soos waens, motorkarre, trems en busse, maar hulle ry te vinnig. 'n Mens kan op daardie manier niks van die mooi huise en winkels sien nie.
- Ek sal saam met my vriend die mooi winkel-uitstallings gaan bekyk.
- In die uitstalvensters sien 'n mens hemde, skoene, die nuuste modepakke, verder landboumasjiene, kosbare juwele, lekker vrugte en al die heerlike dinge wat die grootstad kan bied.

— As jy tyd het, raai ek jou aan om ook na Johannesburg te ry en een van die myne te gaan besoek.

— Baie dankie, Piet, vir jou raadgewings. Sodra ek terug is, sal ek jou alles kom vertel. Totsiens!

— Totsiens, Koos, en goeie reis!

2. Uit die Koerant — Aus der Zeitung

SUID-AFRIKAANSE SPOORWEË EN HAWENS

PAASVAKANSIE

ALGEMENE EKSKURSIETARIEWE

21 Maart tot 2 April

Belangwekkende Toere oor Land en See / Goedkoop Kaartjies
vir Geselskappe van vier Persone dwarsdeur die Jaar

LAAT KOMMER EN MOTOR AAN DIE S.A.S. OOR

Spesiale Retoertariewe vir Motors
wat twee of meer Passasiers vergesel

(Minimum: 2 volle kaartjies, 1ste of 2de klas)

As die heenreis nie meer as 500 myl is nie £ 3/10/-

As die heenreis nie meer as 750 myl is nie £ 4/4/-

As die heenreis meer as 750 myl is £ 5/0/-

**SUID-AFRIKAANSE TENNISKAMPIOENSKAP
KAAPSTAD**

19 tot 29 Maart

Allesinsluitende koste met inbegrip van maaltye en beddegoed
op treine, hotel- en losieshuis-akkommodasie en vervoer sal
op aansoek verstrekkend word.

**VOLLEDIGE BESONDERHEDE VERKRYGBAAR BY
ENIGE S.A.S.-TOERISTEKANTOOR OF
STASIEMEESTER**

S.A.S. Hoofkantoor
Johannesburg, Februarie 1934

T. H. Watermeyer
Hoofbestuurder

3. Korsies — Humor

Vrou aan bedelaar: „Jou storie het 'n taamlike hol klank.“

Bedelaar: „Ja, Mevrouw, dit kom daarvan as 'n mens met 'n leë maag moet praat.“

* * *

Huisvrou aan diensmeisie: „Lenie, weet jy, in al die tyd wat ek verspil om aan jou te sê hoe om die werk te doen, kon ek dit al klaar gehad het.“

Diensmeisie: „Ja, Mevrouw, en in die tyd wat ek nodig het om te luister, kon ek al tweemaal soveel gedoen het!“

* * *

'n Kaffer met 'n nuwe paar skoene oor sy skouer spring oor 'n sloot en sny sy voet oop: „Een geluk“, sê hy, „is, dat ek nie my nuwe skoene aangehad het nie!“

§ 22

Die Präpositionen — Die Voorsetsels

Infolge der starken Deflexionserscheinungen werden im Afr. die Präpositionen oder Verhältniswörter viel mehr angewandt als in anderen Sprachen. Die häufigst vorkommenden sind:

aan an	betreffende betreffs	binne(kant) innen, in-
aangaande betreffend	bo(kant) über (oberhalb)	nerhalb
agter hinter, nach	buite(kant) außer(halb)	by bei
anderkant jenseits	gedurende während	deur von
duskant (deus-, dees-	na(toe), na(by) nach,	in in
kant) diesseits	ondanks trotz [zum	met mit
langs längs	oor (oorkant) über, jen-	om um
naas neben	seits	op auf
neffens, newens neben	sonder ohne	per per
onder(kant) unter(halb)	teenoor gegenüber	tot bis
te zu	uit aus	van von
teen gegen	voor vor	weens wegen
tussen zwischen	behalwe außer	usw.

Ann.: (i) Fast sämtliche Präp. können auch als Adverbien gebraucht werden: Die dorp lê in die Karo — Hy trek die veld in (Abv.). — Die boot vaar op die rivier — Die boot vaar die rivier op (Abv.).

(ii) Im Afr. liebt man es, dieselbe Präp. nach dem Wort, worauf es Bezug nimmt, zu wiederholen. Diese Wiederholung deutet gewöhnlich auf eine Bewegung: Die muis vlug in die kelder in. Die dassie kruip uit die gat uit. (Es ist dieselbe Konstruktion wie im Dt.: in ... hinein und aus ... heraus: Der Dieb schlich in das Haus hinein).

A. Präpositionen mit Bedeutungswechsel Voorsetsels met Betekenisverandering

aan	Die hoed hang aan die rak Die ouman denk aan sy jeug Hulle loop hand aan hand Die Kaffers is aan skeer Moeder het die tert aan stukke gesny Die kind is dood aan die griep	Der Hut hängt am Haken (Ständer) Der alte Mann denkt an seine Jugend Sie gehen nebeneinander Die Eingeborenen sind beim Schaf- scheren Mutter hat die Torte in Stücke geschnitten Das Kind ist an der Grippe ge- storben
by	My pa is by die huis Hy werk (by) dag en nag Die soldate kom by klom- pies terug Vergeleke by gister is dit vandag koud By gebrek aan geld kon die dam nie gebou word nie	Mein Vater ist zu Hause Er arbeitet (bei) Tag und Nacht Die Soldaten kommen in Gruppen zurück Im Vergleich zu gestern ist es heute kalt Mangels Geldes konnte der Damm nicht gebaut werden
deur	Die draad deur die naald trek Die gedig is deur Jan Cel- liers gekryf Deur die reëns is alles ver- spoel	Den Faden durch die Nadel ziehen Das Gedicht ist von Jan Celliers geschrieben Durch die Regengüsse ist alles über- spült
in	Die beeste is in die stal Die stoele staan in rye Die trein kom in Pretoria baie laat aan Die hele huis is in rep en roer	Die Kinder sind im Stall Die Stühle stehen in Reihen Der Zug kam sehr spät in Pretoria an Das ganze Haus ist in Aufruhr
met	Ons ry saam met julle dorp- toe Hy speel met sy gesondheid Stuur die brief met (deur) die pos	Wir fahren mit euch zur Stadt Er spielt mit seiner Gesundheit Sende den Brief durch die Post
na (toe)	Na reën kom sonskyn Ons kom môre na jou toe	Auf Regen folgt Sonnenschein Wir kommen morgen zu euch

om	Die hond loop om die huis Die dokter sal om elfuur kom Hy het dit om (vir) geld gedoen Om die lewe kom	Der Hund läuft um das Haus Der Arzt wird um elf Uhr kommen Er hat das für Geld getan Um's Leben kommen
onder	Die hoenders sit onder die miet Hy behoort tuis onder die landlopers Onder die preek het hy ge- slaap	Die Hühner sitzen unter dem Schober Er gehört zu den Landstreichern Während der Predigt hat er ge- schlafen
oor	Moenie oor die gras loop nie Oor twee weke gaan ons huis-toe Ons plaas lê oor (kant) die rivier	Laufe nicht über das Gras In zwei Wochen gehen wir nach Hause Unsere Farm liegt jenseits des Flusses
op	Die voël sit op die dak Op die oomblik is ek besig Al die skape op één na is in die kraal Hy loop op sy gemak	Der Vogel sitzt auf dem Dach Im Augenblick bin ich beschäftigt Alle Schafe sind bis auf eins im Kraal Er geht gemütlich
teen	Teen die middag is ek by die huis Hy leun teen die deur Die lemoene word verkoop teen een pennie stuk	Gegen Mittag bin ich zu Hause Er lehnt sich gegen die Tür Die Apfelsinen werden für einen Pfennig das Stück verkauft
tot	Die bank is tot een uur oop Die voël vlieg van tak tot tak Totsiens	Die Bank ist bis 1 Uhr geöffnet Der Vogel fliegt von Zweig zu Zweig Auf Wiedersehen!
uit	Hy het dit uit liefde gedoen Die mense kom uit die kerk Hy is op die oomblik uit	Er hat das aus Liebe getan Die Leute kommen aus der Kirche Er ist augenblicklich ausgegangen
van	Die kind van ons buurman Van die môre tot die aand Appels van die bome pluk Die hond bewe van die koue Die kruis is van yster Die sieke is kort van asem	Das Kind unseres Nachbarn Vom Morgen bis zum Abend Äpfel vom Baume pflücken Der Hund zittert vor Kälte Das Kreuz ist aus Eisen Der Kranke ist kurzatmig

vir	Hierdie deel is vir jou Hy werk nie vir geld nie Woord vir woord kon ons alles verstaan Vir honderd pond kry jy 'n goeie motor Die hond het (vir) Piet gebyt	Dieser Teil ist für dich Er arbeitet nicht für Geld Wir konnten Wort für Wort alles verstehen Für hundert Pfund erhältst du einen guten Kraftwagen Der Hund hat Piet gebissen
voor	Die osse staan voor die wa Voor aanstaande week kan ons nie kom nie	Die Ochsen stehen vor dem Wagen Vor der nächsten Woche können wir nicht kommen

Anm.: Wie oben bereits erwähnt, sind in stehenden Redensarten noch allerlei erstarrte Kasusformen beibehalten worden: smôrens, in den beginne, mettertyd usw.

Übungen — Oefeninge

a) Übersetze ins Afrikaans!

1. Lügenmärchen

Ich will euch etwas erzählen. Ich sah zwei gebratene Hühner fliegen, die flogen schnell und hatten die Bäuche gen Himmel gekehrt, die Rücken nach der Hölle. — Und ein Amboß und ein Mühlenstein schwammen über den Rhein, fein langsam und leise, und ein Frosch saß und fraß eine Pflugschar zu Pfingsten auf dem Eise. — Da waren drei Kerle, wollten einen Hasen fangen, gingen auf Krücken und Stelzen, der eine war taub, der zweite blind, der dritte stumm und der vierte konnte keinen Fuß rühren. Wollt ihr wissen, wie das geschah? Der Blinde, der sah zuerst den Hasen über das Feld traben, der Stumme rief dem Lahmen zu, und der Lahme faßte ihn beim Tragen. — Etliche, die wollten zu Land segeln und spannten die Segel im Wind und schifften über große Äcker hin, da segelten sie über einen hohen Berg, da mußten sie elendiglich ersaufen. — Ein Krebs jagte einen Hasen in die Flucht, und hoch auf dem Dach lag eine Kuh, die war hinaufgestiegen. In dem Lande sind die Fliegen so groß als hier die Ziegen. — Mache das Fenster auf, damit die Lügen hinausfliegen!

Gebrüder Grimm

2. Deutsche Worte

Deutsche! Wollet nicht leicht und gaukelnd sein, wollet nicht schimmernd und zierlich sein! — Das könnt ihr nicht. — Laßt die südlichen Menschen spielen und flattern. Ihr müßt schwer sein wollen an Ernst, Redlichkeit, Tapferkeit und Freiheit. Mögen die jenseitigen Menschen euch immer plump und unhold schelten — laßt sie das tun: wer das Wirkliche hat, kann das Eitle entbehren.

Jedes Volk behalte das Seine und bilde es tüchtig aus, hüte sich aber vor aller Buhlerei mit den Fremden, weil es die Tugenden der Fremden dadurch nicht gewinnen kann, die eigenen Tugenden aber schwächt und verdunkelt: nur das Oberflächliche, Altherne und Eitle gewinnt man von den Fremden.

Ernst Moriz Arndt

b) Unterstreiche in den obigen Übersetzungen sämtliche Präpositionen!

B. Ungleiche Präpositionen in beiden Sprachen

Voorsetsels wat in albei Tale verskil

Die selben Verhältniszöörter können in beiden Sprachen in übereinstimmenden Fällen nicht immer angewandt werden. Deswegen ist **die größte Vorsicht auf diesem Gebiete** geboten. Hier folgen einige Beispiele, deren Zahl nach Belieben noch vergrößert werden kann:

hy (voor) die vuur sit
 hul verskil weinig **in** jare
 die pad loop **by** ons huis verby
 na siel en liggaam
 reg hê **op** iets
 teen die deur leun
 'n toespraak hou **vir** die menigte
 in albei oë blind
 ons sit **aan** tafel
 hoe kom jy **aan** so veel geld?
 in elk geval (in elke geval)
 luister **na** my woorde
 afstand doen **van** iets
 die saak **op** sy skuif
op die voorgrond tree
op musiek sit
 hy is suinig **op** sy tyd
op (na) die oorlosie kyk
 hy maak die een skuld **op** die
 ander
 hy is **op** besoek
 ek weet dit **van** ondervinding
 om watter redes bly hy tuis?
 van die nood 'n deug maak

am Feuer sitzen
 sie unterscheiden sich wenig **an** Jahren
 der Weg führt **an** unserem Haus vorbei
an Leib und Seele
 Rechte **an** etwas haben
 sich **an** die Tür lehnen
 eine Ansprache **an** die Menge halten
auf beiden Augen blind
 wir sitzen **bei** Tisch
 wie kommst du **zu** so viel Geld?
auf jeden Fall (in allen Fällen)
 höre **auf** meine Worte
auf etwas verzichten
 die Sache beiseite schieben
in den Vordergrund treten
in Musik setzen
 er ist sparsam **mit** seiner Zeit
nach der Uhr sehen
 er macht Schulden **über** Schulden

 er ist **zu** Besuch
 ich weiß das **aus** Erfahrung
aus welchen Gründen bleibt er zu
 Hause?
aus der Not eine Tugend machen

in goeie luim wees
 by gebrek aan beter
 iemand by naam ken
 jaar na jaar verstryk
 by die genade Gods
 byvoorbeeld (oëter bevoorbeeld)
 'n digbundel deur ...
 te gemoet kom
 teen die middel van die maand
 laat my met rus
 vir sake reis
 in een woord
 van die nodige voorsien wees
 dis klaar met hom
 met Kersmis gaan ons huis-toe
 om (vir) die dokter stuur
 die hele dag deur werk
 hy skryf nie vir loon nie
 dis om oor te lag
 hy beef van angs
 iemand vir 'n gek hou
 vir die eerste maal
 dis stof vir 'n kleed
 hy spring by die venster uit

bei guter Laune sein
 in Ermangelung von Besserem
 jemand dem Namen nach kennen
 Jahr um Jahr vergeht
 von Gottes Gnaden
 zum Beispiel
 ein Gedichtband von ...
 entgegenkommen
 um die Mitte des Monats
 laß mich in Ruhe
 in Geschäften reisen
 mit einem Wort
 mit dem Nötigen versehen sein
 es ist um ihn geschehen
 zu Weihnachten gehen wir nach Hause
 zum Arzt schicken
 den ganzen Tag über arbeiten
 er schreibt nicht um Lohn
 es ist zum Lachen
 er zitterte vor Angst
 jemand zum Narren halten
 zum erstenmal
 das ist Stoff zu einem Kleid
 er springt zum Fenster hinaus

Übungen — Oefeninge

a) Füge die passenden Präpositionen in folgenden Sätzen ein!

Hang jou mantel ... (an) die rak ... (in) die voorkamer
 Die pen lê ... (auf) die lessenaar
 Saans sit ons ... (auf) die stoep
 Die stoele staan ... (längs) die muur
 Hy het ons ... (mit) daardie saak ... (nach) die advokaat verwys
 My oom woon ... (diesseits) die berg
 Hy het die mes ... (auf) die inbreker se keel gesit
 Dit kan 'n mens ... (an) sy vingers uitreken
 Dis dwaas om met die hoof ... (gegen) die muur te loop
 Die generaal het 'n toespraak ... (an) sy troepe gehou
 My broer gaan ... (zusammen mit) die vee dorp-toe
 Die leerlinge luister aandagtig ... (auf) die onderwyser se woorde

Die wiel draai ... (um) die as
 Die bank leen geld ... (gegen) hoë rente
 Die jukke ... (von) die ossewa is stukkend
 Die aap klim ... (auf) die boom
 Die sieke is nou ... (außer) gevaar
 ... (Mus) woede het hy die hond geslaan
 Gaan ons môre ... (aus)? — Nee, ons bly ... (im) die huis
 Ek het my oorlosie altyd ... (bei) my
 Die Kaffers het ... (bis) sononder gewerk
 Van twaalf- ... (bis) twee-uur word gerus
 Die oes is ... (durch) 'n haelbui verwoes
 Hierdie boek is ... (von) 'n Engelse skrywer opgestel
 Die klein kerkhof lê ... (jenseits) die rivier
 Die trane het ... (von) sy wange gerol
 Ons is ... (mit) ons drywer nie tevrede nie
 Hoe staan dit ... (mit) jou saak?
 Die jaar begin ... (mit) die maand Januarie
 Ons gaan môre ... (zu) die plaas ... (von) ons oom
 Hier staan die emmer ... (unter) die tafel
 Die onweer hang ... (über) die dorp
 Dit is ... (über) my vuurmaakplek
 Bonn lê ... (unterhalb) Keulen, maar ... (oberhalb) Koblenz
 Ons moet eet ... (um) te kan leef
 Hy span die osse ... (hinter) die wa
 Toe ons ... (über) die berg was, het ons die jakkalse hoor huil

b) Unterstreiche im nachfolgenden Diktat sämtliche Präpositionen!

Die hoed hang aan die hoederak. Ek skryf aan my vader. Later skryf ek jou nog oor die saak. Die stok staan agter die kas. Na die eerste kom die tweede deel. Ons het die leeu anderkant die berg geskiet. Hulle was algar op reis behalwe Moeder. Ek moet in die dorp wees in verband met die diefstal. My pa is binne in sy kantoor. Binne tien dae sal ek daar wees. Die skape is algar in die kraal, net 'n paar lammers is nog oorkant die sloot. Bo teen die berg vlieg 'n aasvoël. Bokant die waterval is daar baie groot bome. Onderkant die dam lê die beste mielielande. By die stad lê die plaas van my oom. Ek bly by u. Buitekant die tuin staan die hoenderhokke. Buite my het niemand opgedaag nie. Buitekant die dorp is daar groot lemoenplantasies, wat aan my vader behoort. Duskant die Alpe is dit nog winter, maar oorkant begin die lente al.

Julle moenie deur die rivier ry as dit gereën het nie. Hy is deur die polisie gewaarsku. Gooi die water in die bottel. Op die vlaktes van Suid-Afrika is daar nog baie wild. Gedurende my verlof sal ek ook perdry. Die pad loop langs die kus. Die leerlinge is met hulle onderwyser op reis. Na die werk moet ons rus. Die trein loop van Berlyn na Hamburg. Die groot biblioteek lê naby die universiteit. Naas die kerk het die dominee sy huis. In die klas sit ek langs die seun van die burgemeester. Die perd draf om die dam. Ondanks die reën gaan ons dorp-toe. Die skoene staan onder die tafel. Onder ons beeste in die kraal is daar 'n siek koei. Oor die dood van ons vriend het ons baie getreur. Die hond swem oor die rivier. Die noteboek lê op die piano. Die kommissie is nou op Pretoria. Stuur my die koerant per pos. Dit kan ook sonder u hulp gedaan word. Hy sal te Berlyn sy reis vir 'n paar dae onderbreek. In agtienhonderd sewentig het die Franse teen die Duitsers geveg. Die winkel lê reg oor die poskantoor. Van hier tot daardie berg is dit amper vyf myl ver. Die Noordseekanaal lê tussen Engeland en die vasteland van Europa. Die kneg haal die kar uit die waenhuis. Die kinders van my suster is siek. Ek het juis van die sitting teruggekom. Moenie die nuus aan Pa vertel nie. Die boom staan nog voor die stoep van die huis. Die Kaffer is weens dronkenskap tot hardepad veroordeel.

algar — alle zusammen; opdaag — erscheinen; bottel — Flasche; vlakte — (Hoch-)Ebene; hardepad — Strafarbeit.

c) Übersetze ins Afrikaans!

Die Farm

Das Haus liegt auf einer Höhe; von den Veranden aus hat man einen schönen Ausblick über die Felder und Berge der Gegend. Rund um das Gebäude ist ein Garten angelegt, dessen tief ausgehobene Beete gerade bewässert werden. Das Wasser stammt aus einem Bohrloch hinter dem Hause; ein Windmotor pumpt es in einen riesigen Behälter aus gebogenen Wellblechplatten, aus dem es in Rohrleitungen bis auf die Beete läuft. Wenn man in der trockenen Zeit die Beete etwa wöchentlich einmal volllaufen lassen kann, so wachsen das ganze Jahr hindurch Gemüse und Blumen. Die Rosen und Ziersträucher blühen gerade, auch ein paar Nelken finden sich noch auf einem der Beete, dazu Tomaten und alle Gemüsepflanzen, die wir aus Deutschland kennen.

Die Stuben sind groß und hoch; die Wände aus ungebrannten, nur in der Luft getrockneten Lehmziegeln errichtet. Aber die Stuben werden weniger als in Deutschland benutzt, fast das ganze Jahr hindurch hält man sich auf den

weiten Veranden auf. Der Farmer betont immer von neuem, wie angenehm ihm der dauernde Aufenthalt in der freien Luft ist und wie sehr er es schätzt, daß er alle Tage mindestens einmal ein erfrischendes Schwimmbad in seinem Bassin nehmen kann. Unten an den Ufern des breiten Riviers staunen wir über die großen Ackerbauflächen, die urbar gemacht worden sind. Die Felder ruhen abgeerntet bis zur nächsten Regenzeit aus, und der Farmer erzählt uns, daß er eine reiche Ernte an Mais, Kartoffeln, Tabak, weißen Bohnen und Betschuanabohnen gemacht hat.

Oefestude — Leesoeefeninge

1. Die Klimaat van Suid-Afrika

Hoewel die Unie van Suid-Afrika dig by die Trope, tussen 22e en 35e suiderbreedte geleë is, besit die land 'n koeler klimaat as lande met dieselfde breedte op die noordelike halfgrond. Inderdaad vind 'n mens dat verskillende dele van die subkontinent 'n gemiddelde jaarlikse temperatuur het, ooreenkomende met plekke in Europa, wat van 7 tot 10 grade verder van die ewenaar verwyder lê. Hierdie versagting van die klimaat is hoofsaaklik toe te skryf aan twee oorsake: 1. Die oppervlaktevorm van die land; en 2. die feit, dat die land betreklik klein is in verhouding met die see, wat die winde van die uitgestrekte omringende oseane toelaat, om hulle invloed oor die landsklimaat uit te oefen. Topografies kan die Unie van Suid-Afrika beskou word as bestaande uit 'n serie van vier verhewe vlaktes of plato's van mekaar geskei deur steile hellinge wat hulle tot 'n groot hoogte bo die vlaktes verhef. Hierdie verdeling in plato's val duidelik in die oog, wanneer 'n mens 'n deursnee van die land neem van suid tot noord, dog dit is nie so in die oog-lopend nie, wanneer 'n mens die binneland deurkruis van oos na wes. Hierdie plato's is die volgende: 1. Die kusplato's of kusvlaktes het 'n gemiddelde hoogte van 500 tot 600 voet en verskil in breedte van omtrent 30 myl in Suidwes-Afrika tot drie of vier of selfs minder in die suidooste van die Kaapprovinsie. — 2. Die suidelike of Klein-Karo, 'n smal tafelland omtrent vyftien myl breed, deurkruis van oos na wes deur 'n serie van parallel-lopende bergreekse, geskei deur smal valleie; sy gemiddelde hoogte bedra ongeveer 1.500 voet en hy is van die kugordel geskei deur die Langeberg en Outenikwa-Bergreeks. — 3. Die sentrale of Groot-Karo met 'n gemiddelde hoogte van tussen 2.000 en 3.000 voet. Aan die weste word dit begrens deur die Sederberg en Bokkeveld en aan die suide deur

die Witteberg-, Swartberg- en Suurbereekse. — 4. Die noordelike Karo of hoëveld is die binneste plato, wat die grootste gedeeltes van die res van die Kaapprovinsie, Oranje-Vrystaat en die grootste gedeelte van die Transvaal beslaan. Dit word omring aan die weste, suide en ooste, nagenoeg van die Limpopo- tot die Oranje-rivier, deur die berge van Namakwaland, die Roggeveld-, Winterberg-, Stormberg- en Drakensbergreekse, wat die groot hellinge vorm. Hierdie vlakke het 'n hoogte van ongeveer 4.000 voet, wat in die noordoostelike gedeelte van die Transvaalse hoëveld tot 6.000 voet styg en tot 10.000 of 11.000 voet in Basoetoland en die vernaamste waterskeiding van die land uitmaak. Die Transvaalse laeveld, Swaziland, Natal, Zoeloeland en die oostelike hooglande van die Kaapprovinsie, die Naturellegebied van die Transkei, die bergagtige suidweste, met inbegrip van die Kaapse Skiereiland en die westelike kusstreek, val buite hierdie streek. Die grootste gedeelte van Suid-Afrika het 'n hoogte van meer as 3.000 voet, terwyl die streek onder 1.500 voet alleen bestaan uit 'n smal strook langs die kus.

Uit „Offisiële Jaarboek v. d. Unie van Suid-Afrika“

2. Uit die Koerant — Aus der Zeitung

Kaapstadse Produktemark

Woensdag, 22. Febr. 1933

Aartappels, (Kaapse), 1ste. 12s. tot 15s. 6d. per sak.
do., (2de), 9s. tot 11s. per sak.
do., (3de), 6s. tot 8s. per sak.
do., (Transvaalse), 1ste 15 s. tot 17s. per sak.
do., (2de), 13s. tot 15s. per sak.
Patats, 3s. tot 5s. per sak.
Uie, 3s. tot 6s. per sak.
Kool, 1s. 6d. tot 3s. 6d. per sak.
Blomkool 2s. 6d. tot 4s. per sak.
Groenertjies, 10s. 6d. tot 13s. 6d. per sak.
do., 5s. tot 11s. 6d. per sakkie.
Groen boontjies, 3s. tot 4s. per sakkie
Pampoene, 1d. tot 6d. elk.
Tamaties, 1s. tot 4s. per kissie.
do., 9d. tot 1s. 6d. per platkissie.
Hoenders, 1s. tot 3s. 6d. elk.
Eende, 2s. 2d. tot 3s. 1d. elk.

Kalkoenmannetjies, 6s. 6d. tot 7s. elk.
Kalkoenwyfies, 3s. tot 5s. elk.
Kalwers, 13s. 6d. tot 26s. 6d. elk.
Lemmetjies, 1s. 6d. tot 4s. per kissie.
Lemoene, 1s. 6d. tot 4s. 6d. per kissie.
do., 1s. tot 2s. 3d. per sakkie.
Pomelo's, 1s. 9d. tot 4s. per kissie.
do., 1s. 6d. tot 2s. per sakkie.
Nartjies, 1s. 6d. tot 6s. per kissie.
do., 1s. tot 1s. 6d. per platkissie.
Appels, 2s. 6d. tot 10s. 6d. per kissie.
Pere, 1s. 9d. tot 5s. per kissie.
do., 1s. 3d. per platkissie.
Kwepers, 1s. 6d. tot 4s. per kissie.
Koejawels, 1s. 3d. tot 3s. 6d. per kissie.
Piesangs, 10s. tot 15s. per krat.
Avokadopere, 1s. tot 1s. 9d. per platkissie.
Papajas, 2s. tot 2s. 6d. per kissie.
Droë boontjies, 28s. 6d. tot 30s. per sak.